

MINISTER ŚRODOWISKA

DOP-WOŚ.074.1.2017.MD

3.08.2017
Warszawa, dnia \$DATA r.

Pan
Mikołaj Bogdanowicz
Wojewoda Kujawsko-Pomorski

Szanowny Panie Wojewodo

W odpowiedzi na pismo WIR.IX.7160.4.19.2017 dotyczące postulatów zmian w przepisach ustawy o ochronie przyrody i ustawy Prawo łowieckie oraz ustalenia obowiązku odszkodowawczego wobec żurawia, łabędzia, ptaków krukowatych, szpaka i dzwońca oraz gęgawy, gęsi zbożowej i białoczelnej, przekazuję poniższe informacje.

Odnosząc się do postulatu dotyczącego zmian w ustawie o ochronie przyrody i ustawie Prawo Łowieckie informuję uprzejmie, że nie znajduje uzasadnienia wprowadzenie zmiany w ustawie z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz. U. z 2017 r. poz. 1295) w zakresie usunięcia konieczności uzyskiwania zezwolenia właściwego terytorialnie marszałka na płoszenie łownych gatunków ptaków wyrządzających szkody w uprawach rolnych.

Zgodnie z ustawą – Prawo łowieckie istnieje generalny zakaz płoszenia zwierząt łownych z wyjątkiem polowań, prowadzenia odłowów zwierzyny, sprawdzianów psów myśliwskich, szkoleń ptaków łowczych i psów myśliwskich. Dlatego na podstawie art. 9 a ustawy – Prawo łowieckie wprowadzono możliwość uzyskania zezwolenia właściwego marszałka województwa na płoszenie zwierząt łownych np. w celu ochrony upraw. Zezwolenie wydawane jest na wniosek zainteresowanej strony, po uzyskaniu opinii Polskiego Związku Łowieckiego. Wprowadzony przepis ma na celu ochronę ptaków łownych i pozostałej zwierzyny przed płoszeniem prowadzonym przez osoby fizyczne w niekontrolowany sposób.

Jednocześnie Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. 2015 r. poz. 1094) w art. 165 stanowi, że kto w lesie w sposób złośliwy płoszy albo ściga, chwytą, rani lub zabija dziko żyjące zwierzę poza czynnościami związanymi z polowaniem i ochroną lasu podlega karze grzywny lub nagany. Wysokość kary grzywny określona w ww. ustawie waha się od 20 do 5000 zł.

Szkody wyrządzane przez gatunki ptaków łownych i objętych ochroną choć lokalnie uciążliwe nie są jednak powszechne w skali całego kraju. Ponadto z uwagi na migracje większości gatunków ptaków szkody występują jedynie w pewnych okresach roku. Biologia życia, sposób żerowania, możliwość szybkiego przemieszczenia w inne miejsce powoduje także, że trudno jest jednoznacznie określić gatunek ptaków, który wyrządził szkodę w uprawach. W związku

z powyższym koncepcja rozszerzenia odpowiedzialności dzierżawców i zarządców obwodów łowieckich na szacowanie szkód wyrządzonych przez ptaki łowne nie znajduje mojego poparcia. Skutecznym sposobem zapobiegania szkodom wyrządzanym przez ptaki łowne jest uzyskanie zezwolenia marszałka województwa na ich płoszenie. W czasie obowiązujących okresów polowań na ptaki łowne (np. gęsi) można zapobiegać powstawaniu szkód przez wejście w kontakt z właściwymi terytorialnie kołami łowieckimi, które wydając indywidualne upoważnienia do odstrzału lub organizując polowania zbiorowe, zapewnią skuteczne ich płoszenie. Ponadto do wzajemnej współpracy między dzierżawcą lub zarządcą obwodu łowieckiego, a władającym gruntem, obliguje przepis zawarty w art. 47 ust. 1 ustawy – Prawo łowieckie. Proponowane rozwiązania są zgodne z prawem i stosowane konsekwentnie powinny przynieść oczekiwany rezultat.

Odpowiadając na postulat dotyczący obowiązku odszkodowawczego wobec żurawia, łabędzia, ptaków krukowatych, szpaka i dzwońca oraz gęgawy, gęsi zbożowej i białoczelnej informuję, że gatunki ptaków spotykane w Polsce są chronione na mocy prawa międzynarodowego. Wymienione są w Dyrektywie Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dyrektywa Ptasia), gdzie część gatunków występuje w załączniku I, dotyczącym gatunków objętych szczególną ochroną. Ponadto, część gatunków wymieniona jest w konwencji z dnia 19 września 1979 r. o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk – Konwencji Berneńskiej (Dz. U. z 1996 r., Nr 58, poz. 263) w załączniku II, zawierającym ściśle chronione gatunki fauny. Również w prawie krajowym ochroną objęte są wszystkie gatunki ptaków. Podstawą są dwa rozporządzenia - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183), obejmujące ogromną większość (434 gatunki) gatunków ptaków oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych, obejmujące łowne gatunki ptaków (13 gatunków).

W świetle obowiązywania powyższych regulacji prawnych, nie jest możliwe wyłączenie któregośkolwiek gatunku ptaka spod ochrony. Większość zakazów dotyczących gatunków chronionych stanowi transpozycję regulacji unijnych, co wyklucza możliwość dokonywania modyfikacji w tym zakresie. Postulowana zmiana, tj. całkowite wyłączenie konieczności uzyskania zgody właściwego organu na płoszenie chronionych gatunków ptaków naruszałaby bezpośrednio prawo unijne, gdyż byłoby to równoznaczne z faktycznym brakiem zakazu umyślnego płoszenia i niepokojenia ptaków.

Według obecnie obowiązującego w Polsce ustawodawstwa, Skarb Państwa odpowiada za szkody wyrządzone przez wilki, żubry, rysie, niedźwiedzie i bobry, na mocy art. 126 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.). Ptaki objęte ochroną gatunkową nie figurują w tej regulacji, więc za szkody wyrządzone przez nie odszkodowanie ze Skarbu Państwa nie przysługuje.

W świetle powyższego należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 126 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, odszkodowanie za szkody wyrządzone przez gatunki wskazane w tej ustawie nie obejmuje utraconych korzyści, a ogranicza się jedynie do szkody rzeczywistej, którą należy udowodnić. Bez prowadzenia stałych obserwacji ptaków trudno ustalić, jaki gatunek spowodował wystąpienie szkody (np. poprzez wydziobanie ziarna). Na polach uprawnych żeruje szereg gatunków ptaków, w tym gatunki nie powodujące szkód w plonach (np. żywiące się pędrakami,

owadami). Jeszcze inne gatunki zatrzymują się na odpoczynek, dodatkowo utrudniając identyfikację gatunku przebywającego na terenie, na którym wystąpiła szkoda. Kolejną trudnością jest możliwość spowodowania szkody przez inne gatunki zwierząt, np. zatrzymujące się na polach wyłącznie na odpoczynek, a następnie przypisanie ich np. żurawiom, w momencie pojawienia się tego gatunku na polu. W takiej sytuacji niezwykle trudno byłoby udowodnić, iż szkoda nie została spowodowana przez dany gatunek zwierzęcia, skoro w danym momencie na terenie przebywa akurat stado ptaków tego gatunku. Ponadto, szkody mogą powstawać w bardzo krótkim okresie czasu, np. w przeciągu jednego dnia. Po tym czasie ptaki odlatują, gdyż wyczerpują bazę żerową lub kontynuują migrację i ich stwierdzenie przez pracownika regionalnej dyrekcji ochrony środowiska, który mógłby potwierdzić wyrządzenie szkody przez dany gatunek, staje się niemożliwe. Trudnym zadaniem byłoby również ustalenie, w jakim stopniu szkody zostały spowodowane przez gatunki chronione, a w jakim innymi czynnikami. Specyfika szkód powodowanych przez żerowanie ptaków jest inna niż szkód od gatunków wymienionych w art. 126 ustawy o ochronie przyrody. Szkody spowodowane przez bobra (np. ścięte drzewa, teren zalany w wyniku spiętrzenia wód przez tamę), wilka czy rysia (np. zagryzione zwierzęta gospodarskie) są stosunkowo trwałe, a ich skutki i zakres można ocenić nawet po upływie kilku - kilkunastu dni. W przypadku szkód wyrządzonych przez ptaki na polach uprawnych (np. wydziobanie ziarna zasiewowego, wyciągnięcie świeżo skielkowanych ziaren), nawet naturalna zmiana warunków atmosferycznych (w szczególności wystąpienie opadów) może istotnie utrudnić, a nawet uniemożliwić, jakąkolwiek ocenę.

Podkreślenia wymaga również, że na podstawie orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego z 21 lipca 2014 r. sygn. akt K 36/13 oraz z 28 września 2015 r. sygn. akt K 20/14, obowiązująca regulacja w zakresie zasad odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody powodowane przez 5 ww. gatunków zwierząt jest zgodna z art. 32 ust. 1 i art. 64 ust. 2 Konstytucji RP. Ponadto, Trybunał Konstytucyjny opowiedział się przeciwko całkowitej automatyzacji refundacji szkód, zwracając uwagę, że działania odszkodowawcze Skarbu Państwa winny być powiązane z oceną działań prewencyjnych podejmowanych przez właścicieli i posiadaczy mienia, w którym zaistniała szkoda, gdyż każdy z właścicieli jest odpowiedzialny za dobro własnego mienia. Właściciel lub użytkownik mienia przewidując możliwość wyrządzenia szkody przez zwierzęta objęte ochroną gatunkową, w pierwszej kolejności sam powinien podjąć stosowne czynności, zmierzające do uniknięcia szkody lub zminimalizowania jej rozmiarów. Drogą do uzyskania odszkodowania za powstałe w wyniku żerowania ptaków szkody jest zatem powództwo cywilne.

Z uwagi na powyższe, nie przewiduje się obecnie zmian w przepisach dotyczących gatunków objętych ochroną gatunkową za szkody wyrządzone przez które przysługuje odszkodowanie.

2 powołaniem

Minister
PODSEKRETARZ STANU
Główny Konserwator Przyrody

Andrzej Szweda-Lewandowski

Do wiadomości:
MRiRW
BKia